

Broj: X-KŽ-07/329
Sarajevo, 10.07.2008. godine

U I M E B O S N E I H E R C E G O V I N E !

Sud Bosne i Hercegovine, Odjel II za organizirani kriminal, privredni kriminal i korupciju, u vijeću Apelacionog odjeljenja, sastavljenom od sudije Dr Miloša Babića kao predsjednika vijeća, sudija Nedžada Popovca i Roberta Carolana kao članova vijeća, uz sudjelovanje pravnog savjetnika Željke Marenic kao zapisničara u krivičnom predmetu protiv optuženih Siniše Ramića, Salkana Džakulića, Vese Unuca i Zorana Pajčina, zbog krivičnog djela organizovani kriminal iz člana 250. stav 2. i stav 4. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH) u vezi sa produženim krivičnim djelom krivotvorenje novca iz člana 205. stav 1. u vezi sa članom 54. istog zakona, krivotvorenje isprave iz člana 367. stav 2. Krivičnog zakona Brčko Distrikta, nakon sjednice vijeća održane 10.07.2008. godine u prisustvu optuženih Siniše Ramića, Salkana Džakulića, Vese Unuca i Zorana Pajčina, njihovih branitelja Emire Babić, Nedima Dobojića i Senada Dupovca, te tužioca Tužilaštva BiH Bože Mihajlovića, povodom žalbi branilaca optuženih izjavljenih protiv presude Suda BiH broj X-K-07/329 od 26.02.2008. godine, donio je na osnovu člana 313. Zakona o krivičnom postupku BiH (u daljem tekstu: ZKP BiH) slijedeću:

P R E S U D U

Odbijaju se kao neosnovane, žalbe branioca optuženih Siniše Ramića i Pajčin Zorana, advokata Emire Babić, branioca optuženog Džakulić Salkana, advokata Nedima Dobojića, te branioca optuženog Unuc Vese, advokata Senada Dupovca i potvrđuje presuda Suda BiH, broj X-K-07/329 od 26.02.2008. godine.

Obrazloženje

*Presudom Suda Bosne i Hercegovine broj X-K-7/329 od 26.02.2008. godine, **optuženi Siniša Ramić** oglasen je krivim da je radnjama opisanim pod tačkama 1.,2.,3.,4.,5.,6. i 7. činjeničnog opisa optužnice, počinio krivično djelo organizovani kriminal iz člana 250. stav 2. KZ BiH u vezi sa produženim krivičnim djelom krivotvorenje novca iz člana 205. stav 1. KZ BiH i u vezi sa članom 54. KZ BiH, pa mu je sud na osnovu istog zakonskog*

propisa, uz primjenu odredaba članova 39., 42. i 48. KZ BiH, izrekao kaznu zatvora u trajanju od 7 (sedam) godina i 6 (šest) mjeseci, **optuženi Salkan Džakunić** oglašen krivim da je radnjama opisanim pod tačkama 2.,3.,4. i 5. činjeničnog opisa optužnice, počinio krivično djelo organizovani kriminal iz člana 250. stav 4. KZ BiH u vezi sa produženim krivičnim djelom krivotvorenje novca iz člana 205. stav 1. KZ BiH i u vezi sa članom 54. KZ BiH, pa mu je sud na osnovu istog zakonskog propisa, uz primjenu odredaba članova 39., 42. i 48. KZ BiH, te uzimanja kao utvrđene kazne zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine i 8 (osam) mjeseci prema pravosnažnoj presudi Suda BiH broj K-05/05 od 30.05.2005. godine, a u vezi sa članom 53. KZ BiH, izrekao jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 7 (sedam) godina i 6 (šest) mjeseci, **optuženi Unuc Veso** oglašen krivim da je radnjama opisanim pod tačkom 1. činjeničnog opisa optužnice, počinio krivično djelo organizovani kriminal iz člana 250. stav 2. KZ BiH u vezi sa produženim krivičnim djelom krivotvorenje novca iz člana 205. stav 1. KZ BiH i u vezi sa članom 54. KZ BiH, pa mu je sud na osnovu istog zakonskog propisa, uz primjenu odredaba članova 39., 42. i 48. KZ BiH, utvrdio kaznu zatvora u trajanju od 5 (pet) godina, te oglašen krivim da je radnjom opisanom pod tačkom 8. činjeničnog opisa optužnice, počinio krivično djelo krivotvorenje isprave iz člana 367. stav 2. Krivičnog zakona Brčko Distrikta, pa mu je sud na osnovu istog zakonskog propisa, uz primjenu odredaba članova 39., 42. i 48. KZ BiH, utvrdio kaznu zatvora u trajanju od 7 (sedam) mjeseci, a u vezi sa članom 53. KZ BiH, izrekao jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 5 (pet) godina i 6 (šest) mjeseci, i **optuženi Zoran Pajčin** oglašen krivim da je radnjama opisanim pod tačkom 1. činjeničnog opisa optužnice, počinio krivično djelo organizovani kriminal iz člana 250. stav 4. KZ BiH u vezi sa produženim krivičnim djelom krivotvorenje novca iz člana 205. stav 1. KZ BiH i u vezi sa članom 54. KZ BiH, te mu je sud na osnovu istog zakonskog propisa, uz primjenu odredaba članova 39., 42. i 48. KZ BiH, izrekao kaznu zatvora u trajanju od 4 (četiri) godine. Istom presudom, od optuženih se na osnovu člana 110. stav 1. i 111. stav 1. KZ BiH, te člana 394. ZKP BiH, oduzima imovinska korist pribavljena krivičnim djelom, na način kako je to navedeno u prvostepenoj presudi, a na osnovu člana 188. stav 1. ZKP, optuženi se obavezuju da naknade troškove krivičnog postupka, o čijoj visini se sud odredio posebnim rješenjem.

Protiv navedene presude, žalbu su izjavili branilac optuženih Siniše Ramića i Zorana Pajčina, advokat Emira Babić i branilac optuženog Džakulić Salkana, advokat Nedim Dobožlić, zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, povrede krivičnog zakona, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i odluke o krivičnopravnoj sankciji, sa

prijedlogom da se pobijana presuda preinači, optuženi oslobode optužbe i krivične odgovornosti, ili da se pobijana presuda ukine i odredi održavanje pretresa.

Branilac optuženog Unuc Vese, advokat Senad Dupovac, prvostepenu presudu pobija zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, povrede odredaba KZ BiH i zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, sa prijedlogom da Apelaciono vijeće uvaži žalbu, ukine prvostepenu presudu i odredi održavanje pretresa.

Žalbom optuženih Ramić Siniše i Pajčin Zorana, osporava se prvostepena presuda iz razloga što je u obrazloženju iste potpuno izostala slobodna ocjena brojnih dokaza i to kako pojedinačna tako i u njihovoj međusobnoj povezanosti. Sud je po navodima žalitelja, samo parafrazirao iskaze saslušanih svjedoka i vještaka, te pobrojao navedene materijalne dokaze, ali je propustio da izvrši njihovu detaljnu analizu i ocjenu. Iz navedenog, proizilazi da je sud učinio povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tač. k) ZKP BiH.

Prema stavu iznesenom u žalbi se navodi da je prvostepeno vijeće izvelo pogrešan zaključak na osnovu provedenih dokaza, te da u radnjama optuženih Ramić Siniše i Pajčin Zorana nema elementa bića krivičnog djela koje im se stavlja na teret. Zbog navedenog, odbrana ukazuje da je prvostepeno vijeće učinilo povredu krivičnog zakona iz odredbe člana 298. stav 1. tačka b) ZKP BiH.

Pobijana presuda, kako se to dalje navodi u žalbi optuženih Ramić Siniše i Pajčin Zorana, se u potpunosti zasniva na pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju, te su stoga, pogrešni navodi da se optuženi Ramić udružio u organizovanu grupu ljudi radi pribavljanja imovinske koristi prodajom i prebacivanjem lažnog novca iz BiH u Republiku Sloveniju, a da je optuženi Pajčin Zoran kao pripadnik organizovane grupe ljudi učestvovao na području općine Banja Luka u pravljenju lažnog novca s ciljem stavljanja istog u opticaj kao pravog.

Konačno, u žalbi se navodi da prvostepeno vijeće nije dovoljno cijenilo olakšavajuće okolnosti koje su se našle na strani optuženih Ramić Siniše i Pajčin Zorana, kao i činjenicu da svrha kažnjavanja nije odmazda, već prevencija, pa odbrana u tome vidi da su kazne prema optuženima neuobičajeno visoko odmjerene, te da je odluka kojom se optuženi obavezuju da naknade troškove postupka donesena suprotno odredbi člana 188. stav 4.

ZKP BiH, obzirom da su optuženi izuzetno lošeg materijalnog stanja i da bi plaćanje materijalnih troškova ugrozilo egzistenciju njihove porodice, a naročito njihove mladb. djece.

U žalbi optuženog Džakulić Salkana, pokazalo se kao sporno i po odbrani, veoma bitno pitanje primjene ZKP BiH i to odredbi iz glave IX, članovi od 116. do 119. ZKP BiH. Naime, u toku postupka su saslušani prikriveni istražitelji koji su u svojim iskazima, potvrdili da su tražili još robe i to u većim količinama, dakle podstrekavali na vršenje krivičnih djela, a odredbe člana 116. stav 2. tačke d), e) i f), te stav 5. istog člana utvrđuju koje i na koji način se istražne radnje mogu provoditi, te da se iste ne smiju provoditi tako da se njima podstrekavaju izvršioc i na činjenje krivičnog djela. Nadalje, u žalbi se ističe i da je vremensko trajanje posebnih istražnih radnji u suprotnosti sa odredbama člana 118. ZKP BiH, po kojoj iste ne mogu trajati duže od šest mjeseci, potom da član 119. decidno propisuje da je sudija za prethodni postupak dužan da provjerava da li se postupilo po njegovim uputama, kao i da se, bez odlaganja, a nakon poduzimanja radnji iz člana 116., obavještava osoba protiv koje je radnja bila poduzeta, kako bi ista mogla zatražiti od suda ispitivanje zakonitosti provedenih radnji. Po navodima žalitelja, nije postupljeno po izričitim normama ZKP i tako je žalitelju uskraćeno zakonsko pravo poduzimanja radnji koje zakon propisuje.

Nadalje, odbrana optuženog Džakulića, smatra da je povrijeđeno pravo na odbranu, obzirom da je uvršten kao dokaz iskaz žalitelja dat u istražnom postupku, a bez da je isti izveden neposredno na glavnom pretresu. Ovim je povrijeđeno i načelo neposrednosti kao i odredbe Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama. U žalbi se navodi da prvostepeni sud nije u pobijanoj presudi naveo na osnovu čega je izveo zaključak da su posebne istražne radnje provedene na legalan način, od strane Republike Slovenije i Hrvatske nad građanima BiH, koji je zakon i koje su odredbe tog zakona primjenjene, te iz tog razloga je obrazloženje pobijane presude nerazumljivo i protivrječno. Nadalje, žalitelj ističe da činjenica da se žalitelj nije poznao sa ostalim saoptuženim, da isti nikada nisu kontaktirali sa žaliteljem, da nisu imali podređene, ni nadređene osobe, kao niti ikakvih pravila, ukazuje da nije moguće dokazati da je postojala navedena organizovana grupa ljudi.

Na kraju se osporava odluka o krivičnopravnoj sankciji, te se predlaže Apelacionom vijeću da se ocjenom olakšavajućih okolnosti na strani optuženog, istom izrekne blaža kazna, kojom se, u konkretnom slučaju, mogu zadovoljiti kriteriji kažnjavanja.

Žalba optuženog Unuc Vese, kao bitnu povredu odredaba krivičnog postupka navodi da sud u pobijanoj presudi ne ističe razloge o odlučnim činjenicama, odnosno ne obrazlaže kako je optuženi Unuc Veso kao član organizovane grupe ljudi učestvovao u organizaciji pravljenja lažnog novca, sa ciljem stavljanja lažnog novca u opticaj kao pravog. Odbrana osporava svjedočenje osuđenog Simić Predraga, jer je isti u sporazumu sa Tužilaštvom priznao krivnju i pristao da svjedoči protiv ostalih optuženih, te je bez sumnje, kako se navodi u žalbi optuženog, želio ostaviti dio tereta na optuženom Unuc Vesi, kako bi zadovoljio navedeni sporazum.

U žalbi se navodi da se optuženi Unuc Veso nije poznavao sa ostalim saoptuženim, a što proizilazi i iz transkripata snimljenih razgovora, da nikada nije ostvario vezu sa Ramić Sinišom, te da je istog poznavao površno i to kao gosta kod osuđenog Simić Predraga, potom da nisu pronađeni otisci optuženog kako na lažnim novčanicama tako ni na oduzetim računarima, štampačima, niti na drugoj opremom. Na osnovu svega navedenog, odbrana zaključuje, da tokom postupka nisu dokazani elementi krivičnog djela koja su stavljena na teret optuženom Unuc Vesi.

Konačno u žalbi se ističe da iz svih provedenih dokaza nedvojbeno proizilazi da optuženi Unuc Veso nije znao, niti mogao znati da postoji navedena organizovana grupa ljudi, te da njegovim umišljajem nije obuhvaćen ni cilj te organizacije, ni posljedice njegovog postupanja. Dakle, pogrešnom ocjenom dokaza, navodi se u žalbi, sud je učinio povredu KZ BiH, u kome je propisano da je učinilac kriv, ako je krivično djelo učinio sa umišljajem.

U odgovorima na žalbe, Tužilaštvo BiH ističe da su žalbeni navodi optuženih netačni i pogrešni, te da se žalbe kao neosnovane u cijelosti odbiju.

Naime, u odgovoru na žalbu optuženih Ramić Siniše i Pajčin Zorana, tužilac ističe da je sud u potpunosti pravilno utvrdio sve činjenice i naveo sve razloge o odlučnim činjenicama na kojima temelji presudu. Potom, u potpunosti je pravilno utvrdio sve radnje koje su optuženi Ramić i Pajčin počinili sami i zajedno sa drugima osobama. Sve te radnje predstvaljaju biće krivičnog djela za koje su optuženi i osuđeni. Također, navodi se da su neosnovani žalbeni prigovori kojim se navodi da je sud pogrešno i nepotpuno utvrdio činjenično stanje, iz razloga što su ti navodi rezultat tumačenja utvrđenih činjenica sa stanovišta odbrane i u suprotnosti su sa utvrđenim činjenicama i izvedenim dokazima. Na kraju, se navodi i to da je sud pravilno

utvrdio stepen krivične odgovornosti svakog optuženog i u odnosu na utvrđeni stepen krivnje potpuno pravilno izrekao kazne uvažavajući pri tome sve olakšavajuće i otežavajuće okolnosti.

U smislu žalbenih prigovora optuženog Džakulića, tužilac navodi da su isti netačni i pogrešni, i da su sve posebne istražne radnje provedene u skladu sa zakonom i da su kao takve legalne, te da su na svim aktima nadležnih organa i sudova R Hrvatske i R Slovenije, naznačeni propisi tih država koji su primjenjeni, odnosno na temelju kojih su radnje provedene.

Konačno, u odgovoru na žalbu optuženog Unuc Vese, tužilac ističe da krivnju optuženog Unuc Vese u potpunosti vjerno prezentira svjedok Simić Predrag, te da je njegovo svjedočenje potkrijepljeno i materijalnim dokazima, te je stoga netačna tvrdnja odbrane da se tim svjedočenjem osuđeni Simić htio osvetiti i dio odgovornosti prebaciti na optuženog Vesu.

Na sjednici Apelacionog vijeća, koja je održana u smislu odredbe iz člana 304. ZKP BiH, stranke su ukratko izložile žalbe i odgovore na iste, te u cijelosti ostale kod pismeno iznesenih navoda i prijedloga.

Nakon što je ispitana pobijana presuda u smislu člana 306. ZKP BiH, odlučeno je kao u izreci ove presude iz slijedećih razloga:

- Bitne povrede odredaba krivičnog postupka;

U okviru žalbenog prigovora koji se odnosi na bitne povrede odredaba krivičnog postupka, odbrana optuženih, ističe da je u obrazloženju pobijane presude u potpunosti izostala ocjena izvedenih dokaza, odnosno da je izreka presude nerazumljiva, proturječna razlozima presude, te da nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama.

Ocjenjujući žalbene navode u tom smislu, Apelaciono vijeće nalazi da pobijana presuda ne sadrži bitne povrede odredaba krivičnog postupka. Naime, izreka presude sadrži opis konkretnih krivičnopravnih radnji optuženih koji supsumira u sebi sva bitna obilježja krivičnog djela krivotvorenje novca iz člana 205. stav 1. KZ BiH, te za optuženog Unuc Vesu i sva bitna obilježja krivičnog djela krivotvorenje isprave iz člana 367. stav 2. Krivičnog zakona Brčko Distrikta, kao i okolnosti iz kojih proizilazi počinjenje navedenih krivičnih djela u okviru organizovane grupe koja čini zločinačku organizaciju u smislu člana 250. stav 2. KZ BiH.

Izreka presude, nije nerazumljiva, niti postoji protivrječnost sa samom sobom i sa obrazloženjem, kako se to paušalno navodi u žalbama branioca optuženih, ne precizirajući u čemu se ogleda nerazumljivost, odnosno protivrječnost.

Naime, Apelaciono vijeće cijeni da je ispravan i valjan zaključak prvostepenog vijeća dat u obrazloženju pobijane presude, koji evidentno proizilazi iz svestrane ocjene izvedenih dokaza pojedinačno i u njihovoj međusobnoj povezanosti, te u tom smislu presuda daje razloge u vezi sa odlučnim činjenicama. Nerazumljivost presude bi dakle postojala, kada bi postojale dvojbe o tome šta je sud zaključio, odnosno, kada se ono što je zaključio ne bi moglo razumjeti, što ovdje očigledno nije slučaj. Naime, izreka pobijane presude je vrlo jasna, koncizna i precizna, a razlozi iz obrazloženja u pogledu odlučnih činjenica, joj nisu protivrječni.

S ovim u vezi, Apelaciono vijeće zaključuje, da je prvostepeni sud, u obrazloženju presude potpuno i pravilno utvrdio sve činjenice koje su, u konkretnom slučaju, od značaja za utvrđivanje krivične odgovornosti optuženih, dajući sasvim jasne i iscrpne razloge zbog čega su kao istiniti i vjerodostojni prihvaćeni iskazi svjedoka, prvenstveno iskazi svjedoka Simić Predraga i Ždero Ranka, kao i veliki broj materijalnih dokaza, a na kojima se zasniva činjenično utvrđenje prvostepene presude, što u potpunosti prihvata i ovo vijeće.

Sud je naime, iskaz Simić Predraga, a koji je svjedočio kao svjedok Tužilaštva, kao i u konceptu odbrane optuženih Ramić Siniše i Pajčin Zorana, ispravno ocijenio kao objektivan i uvjerljiv. Komparirajući njegov iskaz sa ostalim dokazima izvedenim na glavnom pretresu, a prvenstveno sa iskazom Ždero Ranka, koji je u svojstvu svjedoka Tužilaštva BiH neposredno saslušan pred sudom, vještačenjima obavljenim od strane vještaka grafologa Bilić Esada i Rakić Sanje koji su vještačili krivotvorene novčanice, vještaka daktiloskopske struke Radiša Radivoja i Vučenović Gojka koji su izvršili vještačenje tragova papilarnih linija na uzorcima krivotvorenih novčanica, te vještaka iz Eurpola Vicente Daniela koji je izvršio vještačenje off-set mašine koja je korištena prilikom izrade novčanica, kao i iskazima zaštićenih svjedoka, prikrivenih istražitelja 0051 i 0052, pravilno zaključio da su optuženi počinili navedena krivična djela na način kako je to opisao svjedok Simić Predrag.

Iz navedenog proizilazi, da se pobijana presuda ne temelji isključivo na iskazu svjedoka Simić Predraga, te je iz tog razloga u potpunosti i

neutemeljen žalbeni prigovor branioca optuženog Unuc Vese kojim se osporava validnost i vjerodostojnost iskaza osuđenog Simić Predraga, budući da je isti sa Tužilaštvom sklopio sporazum o priznanju krivnje, te da je ustanovljeno da postoji povreda prava na pravično suđenje, ako se osuđujuća presuda zasniva isključivo na iskazu optuženog.

Naime, da bi postojala povreda prava na pravično suđenje, na koju se ukazuje u žalbi, iz člana II/3e Ustava BiH i člana 6. stav 1. EKLJP, potrebno je da se osuđujuća presuda zasniva isključivo na iskazu osuđenog koji je zaključio sporazum o priznanju krivnje. Međutim, u konkretnom slučaju, očigledno je da sud ne temelji svoju odluku samo i isključivo na iskazu pomenutog Simića. Prema mišljenju ovog vijeća, sasvim jasno i uvjerljivo je dato obrazloženje zbog čega se u cijelosti prihvata iskaz ovog svjedoka, navodeći pri tome niz drugih dokaza koji su brižljivo cjenjeni i koji u svojoj sveukupnosti čine jednu logički povezanu cjelinu. Stoga, neprihvatljivi su žalbeni navodi kojima se obezvrijeđuje iskaz svjedoka Simić Predraga, ranije osuđenog u ovom krivičnom predmetu.

Nadalje, žalbene prigovore odbrane optuženog Džakulić Salkana, koji se odnose na bitne povrede odredaba krivičnog postupka, Apelaciono vijeće također nalazi neosnovanim.

Naime, suprotno navodima žalitelja, ispravno se u prvostepenoj presudi konstatuje da se nijednom odredbom ZKP BiH ne zabranjuje korištenje dokaznog materijala pribavljenog sprovođenjem posebnih istražnih radnji u drugoj zemlji i po drugim zakonima, niti je takva praksa u suprotnosti sa stavovima Evropskog suda za ljudska prava. Analizirajući iskaze svjedoka, te vršeći uvid u uloženu dokumentaciju (rješenje Vrhovnog državnog Tužilaštva Republike Slovenije broj: Kt-S-5/07 od 27.02.2007. godine, naloge Okružnog suda u Kopru i Okružnog državnog Tužilaštva u Kopru, rješenja Općinskog suda u Kopru, naloge Vrhovnog državnog Tužilaštva Republike Slovenije, rješenje Općinskog suda u Kopru, izvještaj Policijske uprave Postojna broj: CO3/1267545/D1236281/K667909 od 15.02.2007. godine, izvještaji koje je sačinila Uprava Kriminalističke policije Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Hrvatske), prvostepeni sud je, po ocjeni ovog vijeća, ispravno utvrdio da su posebne istražne radnje na legalan način sprovedene od strane nadležnih organa R Slovenije i R Hrvatske, budući da su iste u skladu sa zakonskim propisima tih država, te da je sud razmatrajući okolnosti iz ovog predmeta, također ispravno cijenio i činjenicu da je pribavljanje i korištenje navedenih dokaza u skladu sa odredbama i duhom domaćih zakonskih propisa, odnosno odredbama ZKP BiH.

Nadalje, žalbeni prigovor branitelja optuženog Džakulića, da u pobijanoj presudi nisu navedeni predmetni zakonski propisi, je također neosnovan, obzirom da se na stranici 49. i 50. pobijane presude, jasno i taksativno nabraja i navodi materijalna dokumentacija koja je izvedena na glavnom pretresu, i iz koje više nego očigledno, proizilazi na osnovu kojih su zakonskih propisa od strane organa R Slovenije i organa R Hrvatske provedene posebne istražne radnje.

Neosnovan je i žalbeni prigovor kojim se konstatuje da je prilikom provođenja posebnih istražnih radnji učinjeno podstrekavanje od strane prikrivenih istražitelja.

Naime, ispravno se u žalbi optuženog Džakulića navodi, da je članom 116. stav 5. utvrđeno da se ne smiju preduzimati aktivnosti koje predstavljaju podstrekavanje na učinjenje krivičnog djela. Međutim, podstrekavanje treba posmatrati u krivičnopravnom smislu, što znači da ovlaštena službena lica svojim radnjama ne smiju uticati da se kod izvršioca krivičnog djela stvori ili učvrsti odluka za izvršenje krivičnog djela. Navedeno znači, da se prikrivenom istražitelju ne može nametnuti zahtjev apsolutne pasivnosti prilikom izvođenja ove posebne istražne radnje, nego se njegova aktivnost u odnosu na izvršioca mora kretati u granicama već stvorene i učvršćene odluke izvršioca krivičnog djela. Dakle, ukoliko je kod izvršioca donesena definitivna odluka o izvršenju krivičnog djela i ukoliko ista nije kolebljiva, te je izvršenje krivičnog djela samo stvar prilike i vremena, onda ne postoje radnje podstrekavanja.

U žalbi optuženog Džakulića, branitelj navodi da su prikriveni istražitelji tražili još robe i u većim količinama, te da u tome vidi podstrekavanje na učinjenje krivičnog djela. Međutim, to što su istražitelji tražili veću količinu zabranjene robe, nije ni slučajno uticalo da se kod njegovog branjenika Džakulića stvori ili učvrsti odluka da nastavi sa rasturanjem krivotvorenog novca. Obzirom da je očigledno da je od ranije postojala čvrsta odluka optuženog Džakulića, ali i ostalih optuženih, za pravljenjem i rasturanjem krivotvorenog novca, apsolutno je zasigurno da bi i u budućnosti bilo nastavljeno izvršenje ovih krivičnih djela, i to u još većem obimu, da nije izvršeno hapšenje optuženih lica.

Stoga, imajući u vidu navedeno, Apelaciono vijeće nalazi da u konkretnom slučaju nije postupljeno suprotno odredbama člana 116. stav 5.

ZKP BiH, odnosno, da nisu preduzimane aktivnosti koje bi predstavljale podstrekavanje od strane prikrivenih istražitelja.

Žalbom optuženog Džakulića, ukazuje se da nije postupljeno niti u skladu sa članom 118. ZKP BiH.

Navedenim članom propisuje se koliko pojedine istražne radnje mogu vremenski trajati, te se, prema navodima žalitelja, bez sumnje može utvrditi da su mjere posebnih istražnih radnji prema optuženom Džakuliću trajale i duže od propisanog vremena, tj. preko 6 mjeseci. Obzirom da zakonodavac nije decidno propisao i vremenski ograničio trajanje posebne istražne radnje-prikriveni istražitelj, proizvoljni zaključak odbrane optuženog Džakulića je da ista ne može trajati duže od šest mjeseci.

Apelaciono vijeće smatra da postoji objektivni razlog zbog čega je zakonodavac izostavio precizirati vremenski okvir u kome se treba realizirati konkretna posebna istražna radnja. Naime, prikriveni istražitelj je aktivnost koja se koristi po pravilu u složenim predmetima i predmetima u kojima se očekuje primjena ove mjere za duži vremenski period. Stoga je i logično da zakon ne određuje vremenski okvir u kome se treba realizirati ova prikrivena mjera, budući da bi vremensko ograničenje trajanja ove mjere moglo biti ozbiljna prepreka u njenoj uspješnoj primjeni, a prekratak rok za preduzimanje ove istražne radnje svakako ne bi uticao na ostvarenje njene svrhe, posebno kada se ima u vidu da i sama infiltracija u organizirane kriminalne grupe nekada može trajati godinama. U tom smislu, proizvoljni zaključak odbrane optuženog Džakulića, da konkretna istražna radnja može trajati maksimalno šest mjeseci, je neargumentovan i nelogičan zaključak, te se žalbeni prigovor u tom pravcu, odbija u cijelosti kao neosnovan.

Nadalje, žalba branioca optuženog Džakulića, u okviru bitnih odredaba krivičnog postupka, ističe tvrdnju da je prvostepena presuda zasnovana na dokazima na kojima se ne može zasnivati presuda, odnosno da je prvostepeni sud povrijedio načelo neposrednosti time što je dozvolio da se u dokaze uvrsti iskaz optuženog dat u istrazi, bez obzira što je optuženi odlučio da se na glavnom pretresu brani šutnjom.

S tim u vezi, prvostepena presuda je na opširan i detaljan način na stranicama 42, 43, 44, 45, 46 i 47., obrazložila cjelokupnu procesnu situaciju u kojoj su se nalazili optuženi u toku istrage, te je i na osnovu istog izvela zaključak da nema logičnih razloga da izjave osumnjičenih uzete u skladu sa zakonom, tokom jedne faze postupka (u ovom slučaju istrage)

izgube svoju procesnu vrijednost u kasnijim fazama, bez obzira što su optuženi kasnije iskoristili svoje pravo da se brane šutnjom.

Naime, istina je da zakonodavac nije sasvim odrediv kada su u pitanju argumenti za mišljenje u vezi sa korištenjem iskaza koji je optuženi dao u svojstvu osumnjičenog, posebno kada odluči da se u toku glavnog pretresa brani šutnjom. Međutim, činjenica je da procesni zakon jasno propisuje da se na iskazu osumnjičenog ne može zasnivati odluka samo ako je prilikom uzimanja takvog iskaza postupljeno suprotno zakonskim odredbama (član 78. stav 6 ZKP BiH). U konkretnom slučaju, sud je utvrdio da su izjave svih osumnjičenih datih u toku istrage formalno ispravne, odnosno date dobrovoljno, da su prije davanja izjave bili upozoreni u skladu sa zakonom o svojim pravima, da su osumnjičeni Džakulić Salkan i Unuc Veso, prilikom davanja izjava imali postavljene braniocce po službenoj dužnosti, koji branioci su i prisustvovali njihovim ispitivanjima, kao i da su zapisnici prije potpisivanja pročitani, a na koje ni branioci, niti osumnjičeni nisu imali primjedbi. Iz navedenog proizilazi da je sud opravdano odlučio da iste uvrsti u dokaze, posebno kada se ima u vidu činjenica da su apsolutno ispoštovane garancije zaštite prava osumnjičenih, te da bi zaključak suprotan ovom sa aspekta rasvjetljavanja krivičnih djela, ispitivanje osumnjičenog lica sveo na beskoristan proces, osim u slučajevima kada optuženi prizna krivnju nakon potvrđivanja optužnice (kada je njegova izjava u istrazi gotovo pa nepotrebna) ili kada odluči da svjedoči na glavnom pretresu. Ova odluka suda se može osloniti i na iskustvo zemalja sa dugom tradicijom adversarnog sistema, pa je u tom smislu pobijana presuda svoje uporište našla i u konkretnom predmetu Brennan protiv Velike Britanije, predmet u kojem su inkriminirajuće izjave optuženog date u pretpretresnoj fazi prihvaćene kao dokaz i to kao centralni dio dokaza optužbe, iako je na samom glavnom pretresu optuženi iskoristio svoje pravo da se brani šutnjom.

Stoga, po nalaženju ovog vijeća, kada je u pitanju zakonitost dokaza, prvostepena presuda ne čini bilo kakve pogreške koje bi dovele u pitanje ispravnost njenih osnova i pravilnost zaključaka koji iz njih proizilaze, šta više, prvostepeno vijeće je razmatralo dokaznu vrijednost i prihvatljivost svakog pojedinog dokumenta, u svijetlu svih provedenih dokaza, kako materijalnih, tako i iskaza svjedoka, dakle, ne samo iskaza optuženih datih u istrazi, i tek na osnovu takve ocjene izvelo zaključak o tome da li je neka činjenica dokazana ili ne, u potpunosti poštujući princip zakonitosti dokaza. Imajući u vidu navedeno, Apelaciono vijeće konstatuje da žalbeni prigovori odbrane u smislu nezakonitosti dokaza ostaju bez potrebne činjenične i logičke osnove, te se kao takvi odbijaju u cijelosti.

- Pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje;

Žalbama optuženih, osporava se presuda zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, posebno osvrćući se na pogrešan zaključak suda da su optuženi bili pripadnici organizovane grupe ljudi za pravljenje lažnog novca.

U prilog žalbenim tvrdnjama da optuženi nisu djelovali kao organizovana grupa ljudi navodi se činjenica da se optuženi nisu poznavali prije ovog suđenja, da nikada prije nisu bili u kontaktu jedni sa drugima, te stoga nisu ni mogli zajedno djelovati radi činjenja krivičnih djela koja im se stavljaju na teret.

Ovo vijeće, prije svega konstatuje, činjenica da se optuženi nisu poznavali, te da iz toga proizilazi da isti nisu ni mogli biti dio organizovane grupe ljudi radi pravljenja lažnog novca i rasturanja istog, je apsolutno irelevantna. Naime, članom 19. KZ BiH propisano je da je zločinačka organizacija grupa ljudi od najmanje tri osobe, koja postoji neko vrijeme, djelujući u cilju učinjenja jednog ili više krivičnih djela za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora tri godine ili teža kazna. Dakle, nije propisano da se pripadnici moraju međusobno poznavati, čak je za izvršenje predmetnih krivičnih djela i poželjno da se ne poznaju, jer se na taj način otežava organima gonjenja proces otkrivanja cjelokupne grupe, pronalaska opreme, kao i sredstava koji se koriste za pravljenje lažnog novca.

Nadalje, da su optuženi bili dio organizovane grupe ljudi dokazuje prije svega svjedočenje Simić Predraga, iz kojeg proizilazi da je on koristeći se lažnim identitetom Miodrag Đuk krajem 2003. godine, zajedno sa Dušanom Majstorovićem, alias optuženi Unuc Veso, da bi izbjegli krivični postupak i otkrivanje identiteta za krivična djela koja su počinili na teritoriju Republike Srbije, pobjegli u Bosnu i Hercegovinu. Ove činjenice i okolnosti potvrdio je i optuženi Unuc Veso u svojoj izjavi datoj u istrazi pred Tužilaštvom BiH od 07.03.2007. godine. Prilikom dolaska u BiH, prenijeli su i dio opreme koji se koristi za izradu lažnog novca, te se dogovorili da na području Bosne i Hercegovine organizuju pravljenje lažnog novca s ciljem stavljanja lažnog novca u opticaj kao pravog i da organizuju prodaju lažnog novca drugim osobama, nakon čega su se dogovorili sa: optuženim Ramić Sinišom i optuženim Pajčin Zoranom da im optuženi Siniša i optuženi Zoran pomažu pri pravljenju i prodaji lažnog novca, pa je optuženi Ramić Siniša radi pribavljanja imovinske koristi pristao na dogovor da učestvuje i pomaže

pri pravljenju lažnog novca (nabavkom računarske i druge opreme i sredstava koja se koriste za pravljenje lažnog novca i radom na pravljenju lažnog novca) i pristao da učestvuje u prodaji lažnog novca, a optuženi Pajčin Zoran je radi pribavljanja imovinske koristi pristao na dogovor da učestvuje i pomaže pri pravljenju lažnog novca (servisiranjem i instaliranjem računarske i druge opreme koja se koristi za izradu lažnog novca).

Sve navedeno jasno ukazuje na postojanje organizovne grupe koja je upravo formirana radi izvršenja krivičnog djela krivotvorenje novca. U ovom smislu važna su i svjedočenja Ždero Ranka sa kime su Simić Predrag i Ramić Siniša organizovali prodaju lažnog novca u Gradišci, i koji je u svom svjedočenju na detaljan način opisao kako je zajedno sa optuženim Džakulić Salkanom prebacivao novac do lokacija koje su dogovarane sa kupcima. Ovaj iskaz svjedoka, potkrijepljen je kako materijalnom dokumentacijom, tako i iskazima tajnih saradnika odnosno prikrivenih istražitelja zaštićenih svjedoka 0051 i 0052, koji su u svojstvu svjedoka Tužilaštva BiH neposredno saslušani pred Sudom BiH. Nadalje, važna su i svjedočenja vještaka Danijela Vicente koji je izvršio vještačenje offset mašine, koju je dobrovoljno pokazao i predao optuženi Ramić Siniša, a na kojoj su otkriveni jasni tragovi koji upućuju da je mašina bila korištena upravo za proizvodnju falsifikovanih novčanica, eura u ovom slučaju. Potom, iz svjedočenja vještaka Mandić Dražena, proizilazi da su pregledani računari i oprema koji su oduzeti i bili predmet vještačenja, također korišteni prilikom izrade falsifikovanog novca, i to ne samo novca već i određenih "pečata", a koji su pronađeni u folderima i fajlovima računara na kojem piše "Pajčin Zoran" od koga je isti i oduzet.

Imajući u vidu sve ove okolnosti i činjenice, sasvim se opravdanim i ispravnim čini zaključak prvostepenog suda da su optuženi Ramić Siniša, Pajčin Zoran, Unuc Veso i Džakulić Salkan, kao pripadnici organizirane grupe ljudi koja je evidentno djelovala u periodu 2005., 2006. i 2007. godine, učestvovali u organiziranju pravljenja lažnog novca, s ciljem stavljanja istog u opticaj kao pravog i organiziranja prodaje lažnog novca drugim osobama.

S tim u vezi, Apelaciono vijeće konstatuje da su neosnovani žalbeni prigovori branioca da je prvostepeni sud na osnovu pogrešnog i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja izveo i pogrešan zaključak da su optuženi zajedno učestvovali u organiziranoj grupi radi činjenja krivičnih djela koja im se stavljaju na teret. Konačno, Apelaciono vijeće primjećuje da od strane žalbi, bar ne na način kako to one čine, nisu dovedeni u pitanje činjenični zaključci prvostepene presude, pa se samim tim ostale tvrdnje o pogrešnom i nepotpunom utvrđenom činjeničnom stanju pokazuju kao neosnovane.

-Povrede Krivičnog zakona;

Nadalje, odbrana optuženih Ramić Siniše i Pajčin Zorana, kao i Unuc Vese, ukazuje na povredu krivičnog zakona, budući da u radnjama optuženih nema elemenata bića krivičnog djela koje im se stavlja na teret, odnosno da postoje okolnosti koje isključuju krivičnu odgovornost optuženih.

Za opstojnost ovakve žalbene tvrdnje, branilac optuženog Unuc Vese, navodi da prvostepena presuda nije utvrdila da je Unuc Veso sa umišljajem djelovao, odnosno da nije znao da postoji navedena organizovana grupa ljudi, te da njegovim umišljajem nije obuhvaćen cilj te organizovane grupe, kao niti posljedice njegovog djelovanja.

Kako je već naprijed obrazloženo, ne može se prihvatiti tvrdnja branioca optuženog Unuc Vese da isti nije znao za postojanje organizovane grupe ljudi, jer je pobijana presuda dala ubjedljive, jasne i potpune odgovore s tim u vezi.

Nadalje, za razliku od stavova iznesenih u žalbi, ovo vijeće nalazi da je prvostepeni sud svestranom ocjenom svih izvedenih dokaza na sve okolnosti, a koje se odnose na pravljenje lažnog novca i stavljanje lažnog novca u opticaj kao pravi, na strani optuženog Unuc Vese, donio jedini mogući zaključak da je optuženi Unuc Veso upravo i počinio predmetno krivično djelo koje mu se stavlja na teret.

Da je navedeno tačno proizilazi iz analize sadržaja pobijane presude, (posebno na stranicama 57. i 58.), gdje se na nesumljiv način utvrđuje da je Unuc Veso dolazio u više navrata u stan Simić Predraga u Banja Luku, gdje je imao prilike da vidi na koji način se pravi lažan novac, u kojim apoenima, da uzima uzorke, da dijelom finansira nabavku opreme neopohodno potrebne za pravljenje kvalitetnijeg lažnog novca, te da je više puta nosio napravljeni lažni novac radi prodaje. Sve navedeno je potkrijepljeno iskazom svjedoka Simić Predraga, objektivnom dokumentacijom, kao i nespornim činjenicama da je optuženi Unuc Veso zajedno sa Simićem pobjegao iz Republike Srbije radi izbjegavanja krivičnih postupaka koji su pokrenuti protiv njih, a zbog počinjenja krivičnog djela krivotvorenje novca, te da su na ilegalan način došli na teritorij Bosne i Hercegovine, pribavljajući pri tome krivotvorene dokumentne koje koriste u vremenskom periodu dok žive zajedno, kao i činjenicu da ostaju u kontaktu i nakon što se Simić preselio u Banja Luku. Sve ove okolnosti, svakako upućuju na zaključak do kojeg je i došao prvostepeni

sud, da je optuženi Unuc Veso počinio sa umišljajem krivično djelo organizovani kriminal iz člana 250. stav 2. KZ BiH u vezi sa krivičnim djelom krivotvorenje novca iz člana 205. stav 1. KZ BiH u vezi sa članom 54. KZ BiH, sa kojim oblikom vinosti je jedino i moguće počiniti navedeno krivično djelo. Dakle, iz provedenih dokaza pravilno je zaključeno da je optuženi imao jasnu predstavu o svim zakonskim obilježima ovog krivičnog djela, onako kako su ona istaknuta u njegovom zakonskom određenju, te postojanje svjesnog ili nesvjesnog nehata, kako se to navodi u žalbi branitelja, u konkretnom slučaju na strani optuženog nije moguće utvrditi.

Nadalje, žalba optuženih Ramić Siniše i Pajčin Zorana u kontekstu osporavanja presude zbog povrede krivičnog zakona, zauzima stav da je prvostepeno vijeće na osnovu provedenih dokaza došlo do pogrešnog zaključka da u radnjama optuženih ima elementa bića krivičnog djela koje im se stavlja na teret.

Naime, nasuprot ovom stavu žalbe, pažljiva analiza i cjelovito, a ne fragmentarno čitanje prvostepene presude, pokazuje da je sud cijenio svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima, i da je na osnovu takve ocjene i došao do nepobitnog zaključka da su optuženi krivičnopravne radnje za koje se terete, počinili sa umišljajem kao oblikom vinosti u izvršenju istih.

Kada je u pitanju optuženi Ramić Siniša, provedenim dokaznim postupkom prvostepeni sud je ispravno utvrdio da je isti učestvovao u svim radnjama izvršenja krivičnog djela krivotvorenje novca iz člana 205. stav 1. ZKP BiH, počev od nabavke i smještanja opreme, pravljenja lažnog novca, prevoženja novca sa Simić Predragom do Ždero Ranka u Gradišku, koji novac se dalje prodaje, odnosno stavlja u opticaj kao pravi, a sve to na način, u mjestu i vremenu, kako je to pobliže navedeno pod tačkama 1, 2, 3, 4, 5, 6 i 7 u izreci pobijane presude. Ovakvo utvrđenje suda potkrijepljeno je svjedočenjem osuđenog Simić Predraga, koji je nesumnjivo određen kada je u pitanju optuženi Ramić Siniša, sa jasnom naznakom njegovih aktivnosti koje preduzima i u kojim prilikama su zajedno kad se lažni novac pravi i predaje Ždero Ranku u Gradišci.

Nadalje, u pogledu krivičnopravnih radnji optuženog Pajčin Zorana, prvostepeni sud se odredio posebno u dijelu obrazloženja pobijane presude na stranici 61, 62 i 63, gdje se tačno navodi na koji način se optuženi Pajčin uključuje u navedenu organiziranu grupu i na koji način učestvuje u pravljenju lažnog novca. Naime, zaključak suda da je optuženi odgovoran za radnje za koje se tereti u ovom slučaju, proizilazi prije svega iz dokaza Tužilaštva, te utvrđene činjenice prilikom pretresa njegovog stana u odnosu

na mjesta gdje su sve pronađeni predmeti koji se dovode u vezu sa pravljjenjem lažnog novca i za koje je nesporno da ih je u njegovom stanu po njegovom dopuštenju ostavio optuženi Ramić Siniša.

Iz navedenog proizilazi, da je isuviše činjenica i detalja koji u svom sklopu upućuju na zaključak kojeg je prvostepeni sud izveo na nesumnjiv način da su optuženi aktivno djelovali u organiziranoj grupi ljudi za pravljjenje lažnog novca, da bi se mogla održati suprotna teza odbrane da u radnjama optuženih nema obilježja krivičnog djela krivotvorenje novca iz člana 205. stav. 1 KZ BiH.

Stoga, po nalaženju ovog vijeća, potpuno su neosnovani, samim tim i neprihvatljivi žalbeni navodi branilaca optuženih Siniše Ramića, Zorana Pajčina i Unuc Vese, u pogledu njihove krivične odgovornosti.

- Odluka o sankciji i o troškovima krivičnog postupka;

Kada su u pitanju žalbeni prigovori optuženih Ramić Siniše i Pajčin Zorana vezano za troškove krivičnog postupka koje su prvostepenom presudom isti obavezni naknaditi, prema mišljenju ovog vijeća potpuno je pravilan stav prvostepenog vijeća u pogledu naknade ovih troškova. Naime, žalbeni navodi da su optuženi lošeg materijalnog stanja, te da je izvjesno da bi se plaćanjem troškova postupka ugrozila egzistencija porodica i samih optuženih, je paušalna, obzirom da ovi navodi nisu potkrijepljeni valjanim argumentima, niti je u odnosu na ove okolnosti odbrana optuženih ikada predlagala kakav dokaz.

Konačno, kada je u pitanju odluka o krivičnopravnoj sankciji, suprotno žalbenim navodima branioca optuženih, prvostepeni sud je na strani optuženih pravilno ocijenio kako olakšavajuće, tako i otežavajuće okolnosti i izrekao krivičnopravne sankcije koje odgovaraju svrsi kažnjavanja, kako sa aspekta generalne, tako i sa aspekta specijalne prevencije, predviđene odredbama člana 6. i 39. KZ BiH.

Naime, prema ocjeni Apelacionog vijeća izrečene krivičnopravne sankcije i to: za optuženog Sinišu Ramića kazna zatvora u trajanju od 7 (sedam) godina i 6 (šest) mjeseci, za optuženog Salkana Džakulića jedinstvena kazna zatvora u trajanju od 7 (sedam) godina i 6 (šest) mjeseci, za optuženog Unuc Vesu jedinstvena kazna zatvora u trajanju od 5 (pet) godina i 6 (šest) mjeseci i za optuženog Zorana Pajčina kazna zatvora u trajanju od 4 (četiri) godine,

predstavljaju adekvatan odraz stepenu krivične odgovornosti, te naročito težini krivičnih djela i brojnosti krivičnih radnji za koje su optuženi oglašeni krivima, kao i iskazane upornosti u izvršenju istih.

Prvostepeni sud je prilikom odmjeravanja kazne pravilno cijenio kao otežavajuću okolnost i činjenicu da se u predmetnom slučaju radilo o velikom broju lažnih novčanica, kvalitetnih krivotvorina u različitim apoenima i jako velikim nominalnim iznosima, čime se po ocjeni Apelacionog vijeća mogla ozbiljno ugroziti ekonomska stabilnost, ne samo u Bosni i Hercegovini, nego i u zemljama u regionu.

Stoga, Apelaciono vijeće nalazi da su izrečene krivičnopravne sankcije proporcionalne težini izvršenih krivičnih djela i srazmjerne stepenu krivice učinioca.

U skladu sa navedenim, a na osnovu člana 310. stav 1. u vezi sa članom 313. ZKP BiH, odlučeno je kao u izreci ove presude.

Zapisničar:

Željka Marenić

**PREDSJEDNIK VIJEĆA
SUDIJA**

Miloš Babić

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: *Protiv ove presude žalba nije dozvoljena.*